

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 2ας Δεκεμβρίου 2014*

«Παράβαση κράτους μέλους — Οδηγία 75/442/ΕΟΚ — Διαχείριση αποβλήτων — Απόφαση του Δικαστηρίου διαπιστώνουσα παράβαση — Μη εκτέλεση — Άρθρο 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ — Χρηματικές κυρώσεις — Κατ' αποκοπήν ποσό και χρηματική ποινή»

Στην υπόθεση C-378/13,

με αντικείμενο προσφυγή λόγω παραβάσεως βάσει του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, που ασκήθηκε στις 2 Ιουλίου 2013,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις Μ. Πατακιά, Ε. Sanfrutos Cano και Α. Alcover San Pedro, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ελληνικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από την Ε. Σκανδάλου, επικουρούμενη από τον Β. Λιόγκα, τεχνικό εμπειρογνώμονα, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, Κ. Lenaerts (εισηγητή), αντιπρόεδρο, Α. Tizzano, R. Silva de Lapuerta, T. von Danwitz, Α. Ó Caoimh, C. Vajda και S. Rodin, προέδρους τμήματος, Α. Borg Barthet, J. Malenovský, Ε. Levits, Ε. Jarašiūnas, C. G. Fernlund, J. L. da Cruz Vilaça και F. Biltgen, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 3ης Ιουνίου 2014,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 4ης Σεπτεμβρίου 2014,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

Απόφαση

- 1 Με την προσφυγή της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:
 - να διαπιστώσει ότι η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-502/03, EU:C:2005:592), που εκδόθηκε στις 6 Οκτωβρίου 2005, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ·
 - να υποχρεώσει την Ελληνική Δημοκρατία να καταβάλει προτεινόμενη χρηματική ποινή 71 193,60 ευρώ ανά ημέρα καθυστερήσεως ως προς την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592), από την ημερομηνία κατά την οποία θα εκδοθεί η απόφαση στην υπό κρίση υπόθεση μέχρι την ημερομηνία εκτελέσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592)·
 - να υποχρεώσει την Ελληνική Δημοκρατία να καταβάλει στην Επιτροπή κατ' αποκοπήν ποσό 7 786,80 ευρώ ανά ημέρα, από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592), είτε μέχρι την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση είτε μέχρι την ημερομηνία εκτελέσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592), αν η εκτέλεση αυτή συντελεστεί πριν από την έκδοση της ως άνω αποφάσεως, και
 - να καταδικάσει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Το νομικό πλαίσιο

- 2 Κατά το άρθρο 4 της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 86), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Μαρτίου 1991 (ΕΕ L 78, σ. 32, στο εξής: οδηγία 75/442):

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι η διάθεση ή η αξιοποίηση των αποβλήτων πραγματοποιείται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η υγεία του ανθρώπου και χωρίς να χρησιμοποιούνται διαδικασίες ή μέθοδοι που ενδέχεται να βλάπτουν το περιβάλλον [...]

[...]

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν, εξάλλου, τα αναγκαία μέτρα για την απαγόρευση της εγκατάλειψης, της απόρριψης και της ανεξέλεγκτης διάθεσης των αποβλήτων.»

- 3 Το άρθρο 8 της οδηγίας 75/442 επέβαλλε στα κράτη μέλη την υποχρέωση να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου κάθε κάτοχος αποβλήτων είτε να τα παραδίδει σε ιδιωτικό ή δημόσιο φορέα συλλογής ή σε επιχείρηση που πραγματοποιεί τις προβλεπόμενες στα παραρτήματα II Α ή II Β της οδηγίας εργασίες είτε να εξασφαλίζει ο ίδιος την αξιοποίηση ή τη διάθεσή τους σύμφωνα με τις διατάξεις της εν λόγω οδηγίας.
- 4 Το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 75/442 προέβλεπε ότι, για τους σκοπούς της εφαρμογής της, ιδίως δε του άρθρου 4 αυτής, κάθε εγκατάσταση ή κάθε επιχείρηση που πραγματοποιεί εργασίες διαθέσεως αποβλήτων οφείλει να λαμβάνει άδεια της επιφορτισμένης με την εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας αρμόδιας αρχής. Το άρθρο 9, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας διευκρίνιζε ότι οι σχετικές άδειες μπορούσαν να χορηγούνται για καθορισμένη διάρκεια, να ανανεώνονται, να εξαρτώνται από όρους και υποχρεώσεις ή να απορρίπτονται, ιδίως όταν η προτεινόμενη μέθοδος διαθέσεως ήταν απαράδεκτη από απόψεως προστασίας του περιβάλλοντος.

- 5 Η οδηγία 75/442 κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2006/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2006, περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ L 114, σ. 9), η οποία, στη συνέχεια, καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε με την οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών (ΕΕ L 312, σ. 3). Τα άρθρα 4, 8 και 9 της οδηγίας 75/442 επαναλαμβάνονται, κατ' ουσίαν, στα άρθρα 13, 36, παράγραφος 1, 15 και 23 της οδηγίας 2008/98.

Η απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδα

- 6 Κατόπιν καταγγελιών, ερωτήσεων και εκθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την ύπαρξη παράνομων και ανεξέλεγκτων χώρων διαθέσεως αποβλήτων στην Ελλάδα καθώς και με τη μη τήρηση της οδηγίας 75/442, η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία λόγω παραβάσεως που προβλεπόταν στο άρθρο 226 ΕΚ, η οποία πλέον περιλαμβάνεται στο άρθρο 258 ΣΛΕΕ. Στις 26 Νοεμβρίου 2003, λαμβάνοντας υπόψη ότι η προθεσμία που είχε τάξει με την αιτιολογημένη γνώμη της 19ης Δεκεμβρίου 2002 είχε εκπνεύσει χωρίς η Ελληνική Δημοκρατία να έχει συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις που υπείχε από τα άρθρα 4, 8 και 9 της ως άνω οδηγίας, η Επιτροπή άσκησε προσφυγή λόγω παραβάσεως.
- 7 Η Ελληνική Δημοκρατία δεν αμφισβήτησε τις αιτιάσεις που της προσάπτονταν, αναγνωρίζοντας ότι, τον Φεβρουάριο του 2004, λειτουργούσαν στην επικράτειά της 1 125 χώροι ανεξέλεγκτης διαθέσεως αποβλήτων και ότι η παύση της λειτουργίας του συνόλου των παράνομων και ανεξέλεγκτων χώρων διαθέσεως αποβλήτων προβλεπόταν μόλις για το έτος 2008, ήτοι μετά τη λήξη της προθεσμίας που τασσόταν με την αιτιολογημένη γνώμη.
- 8 Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο διαπίστωσε το βάσιμο της προσφυγής λόγω παραβάσεως που είχε ασκηθεί ενώπιόν του. Στο σημείο 1 του διατακτικού της αποφάσεώς του Επιτροπή κατά Ελλάδα (ΕΥ:C:2005:592), το Δικαστήριο έκρινε τα ακόλουθα:

«Η Ελληνική Δημοκρατία, μη λαμβάνοντας όλα τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει την τήρηση των άρθρων 4, 8 και 9 [της οδηγίας 75/442], παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την εν λόγω οδηγία.»

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

- 9 Κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδα (ΕΥ:C:2005:592) στις 6 Οκτωβρίου 2005, η Επιτροπή απέστειλε στην Ελληνική Δημοκρατία, στις 14 Νοεμβρίου 2005, έγγραφο με το οποίο ζήτησε από το κράτος μέλος αυτό να την ενημερώσει για τα μέτρα που έλαβε προκειμένου να συμμορφωθεί προς την απόφαση αυτή.
- 10 Η Ελληνική Δημοκρατία, με έγγραφο της 20ής Φεβρουαρίου 2006, ενημέρωσε την Επιτροπή ότι το εθνικό σχέδιο διαχειρίσεως αποβλήτων είχε τροποποιηθεί με σκοπό την παύση της λειτουργίας και την αποκατάσταση των χώρων ανεξέλεγκτης διαθέσεως αποβλήτων (στο εξής: ΧΑΔΑ) και την αντικατάστασή τους με κατάλληλες εγκαταστάσεις διαχειρίσεως αποβλήτων. Ομοίως, οι περιφερειακοί σχεδιασμοί διαχειρίσεως αποβλήτων τροποποιούνταν ή επικαιροποιούνταν. Επίσης κατά την απάντηση αυτή των ελληνικών αρχών, κατόπιν της απογραφής των ΧΑΔΑ και της κατηγοριοποίησής τους σε συνάρτηση με τον βαθμό επικινδυνότητάς τους, το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων είχε θεσπίσει κατευθυντήριες γραμμές σχετικές με την κατάρτιση μελετών αποκαταστάσεως.

- 11 Κατά τη διάρκεια της «συναντήσεως-δέσμης» της 6ης Απριλίου 2006, οι εν λόγω αρχές παρέσχαν πληροφορίες σχετικά με την πρόοδο της υλοποίησης του προγράμματος παύσεως της λειτουργίας και αποκαταστάσεως των ΧΑΔΑ και ανέλαβαν την υποχρέωση να ενημερώνουν τακτικά την Επιτροπή για τις προόδους που θα σημειώνονταν κατά την εφαρμογή των μέτρων που περιελάμβανε η εκτέλεση της απόφασης Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592).
- 12 Με τα έγγραφά τους της 29ης Μαΐου 2006, της 25ης Οκτωβρίου 2006, της 2ας Φεβρουαρίου 2007, της 21ης Μαΐου 2007, της 25ης Σεπτεμβρίου 2007, της 5ης Μαΐου 2008 και της 13ης Οκτωβρίου 2008, οι ελληνικές αρχές ενημέρωσαν την Επιτροπή για την πρόοδο κατά την εφαρμογή των μέτρων που περιελάμβανε η ως άνω εκτέλεση.
- 13 Με έγγραφο της 30ής Ιουλίου 2007, η Επιτροπή ζήτησε από τις ελληνικές αρχές λεπτομερή και επικαιροποιημένα στοιχεία σχετικά με την παύση λειτουργίας και την αποκατάσταση των ΧΑΔΑ. Εξάλλου, απαντώντας σε αίτημα της Επιτροπής κατά τη «συνάντηση-δέσμη» της 8ης Απριλίου 2008, οι εν λόγω αρχές γνωστοποίησαν, με έγγραφα της 5ης Μαΐου και της 13ης Οκτωβρίου 2008, τους περιφερειακούς σχεδιασμούς διαχείρισεως αποβλήτων για δώδεκα περιοχές.
- 14 Τέλος, με έγγραφο της 23ης Φεβρουαρίου 2009 του αναπληρωτή Υπουργού Εσωτερικών και του προέδρου της αρμόδιας για τα σχέδια διαχείρισεως αποβλήτων διυπουργικής επιτροπής, υποβλήθηκαν στην Επιτροπή δύο εκθέσεις σχετικές με την πρόοδο των σχεδίων διαχείρισεως αποβλήτων, ήτοι περί αποκαταστάσεως των ΧΑΔΑ και περί αντικαταστάσεώς τους με κατάλληλες εγκαταστάσεις διαχείρισεως αποβλήτων.
- 15 Εκτιμώντας ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν συμμορφώθηκε πλήρως προς την απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592), η Επιτροπή απέστειλε στο κράτος μέλος αυτό, στις 15 Απριλίου 2009, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 228, παράγραφος 2, ΕΚ, που περιλαμβάνεται πλέον στο άρθρο 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, έγγραφο οχλήσεως με το οποίο του παρέσχε τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του εντός προθεσμίας δύο μηνών.
- 16 Οι ελληνικές αρχές απάντησαν στο έγγραφο αυτό οχλήσεως της 15ης Απριλίου 2009 με έγγραφα της 2ας Ιουνίου 2009, της 17ης Ιουλίου 2009 και της 18ης Μαΐου 2010.
- 17 Στις 29 Οκτωβρίου 2010 η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν είχε μεριμνήσει ώστε να παύσουν τη λειτουργία τους και να αποκατασταθούν όλοι οι ΧΑΔΑ που υπήρχαν στην ελληνική επικράτεια, απέστειλε στο ως άνω κράτος μέλος συμπληρωματικό έγγραφο οχλήσεως, βάσει του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, με το οποίο παρέσχε εκ νέου στο κράτος αυτό τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του εντός προθεσμίας δύο μηνών. Κατά την Επιτροπή, ο αριθμός των ΧΑΔΑ που έπρεπε να αποκατασταθούν ανερχόταν τότε σε 750, εκ των οποίων 316 έπρεπε ακόμη να παύσουν να λειτουργούν.
- 18 Στις 27 Ιουλίου 2011, στις 12 Απριλίου 2012, στις 8 Νοεμβρίου 2012 και στις 5 Απριλίου 2013, οι ελληνικές αρχές απέστειλαν στην Επιτροπή διαδοχικές εκθέσεις όσον αφορά την πρόοδο των σχεδίων διαχείρισεως αποβλήτων και, ειδικότερα, την αποκατάσταση των ΧΑΔΑ και την αντικατάστασή τους με κατάλληλες εγκαταστάσεις διαχείρισεως αποβλήτων.
- 19 Εκτιμώντας ότι εξακολουθούσε να υφίσταται ένα δομικό πρόβλημα, όσον αφορά τόσο τον αριθμό των ΧΑΔΑ όσο και την έλλειψη επαρκούς αριθμού κατάλληλων χώρων διαθέσεως αποβλήτων, και ότι, κατά συνέπεια, η Ελληνική Δημοκρατία δεν είχε εκτελέσει την απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592), η Επιτροπή αποφάσισε, στις 21 Φεβρουαρίου 2013, να ασκήσει την παρούσα προσφυγή.

- 20 Στις 18 Ιουνίου 2013 οι ελληνικές αρχές διαβίβασαν στην Επιτροπή μια όγδοη έκθεση σχετική με την πρόοδο των σχεδίων διαχείρισεως αποβλήτων, από την οποία προέκυπτε, όσον αφορά τους ΧΑΔΑ, ότι 73 από αυτούς εξακολουθούσαν να λειτουργούν και ότι 292 ΧΑΔΑ, μολονότι δεν συνεχιζόταν η χρήση τους, δεν είχαν αποκατασταθεί.
- 21 Η Ελληνική Δημοκρατία και η Επιτροπή πληροφόρησαν το Δικαστήριο, στις 13 και στις 15 Μαΐου 2014, αντιστοίχως, απαντώντας σε ερώτησή του, ότι, επί συνόλου 293 ΧΑΔΑ, 70 εξακολουθούσαν να λειτουργούν και 223, μολονότι είχε παύσει η λειτουργία τους, δεν είχαν ακόμη αποκατασταθεί.

Επί της παραβάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 22 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας στην υπόθεση C-502/03, στο πλαίσιο της οποίας η Ελληνική Δημοκρατία δεν είχε αμφισβητήσει την ύπαρξη της προσαπτόμενης παραβάσεως καθαυτής, η τελευταία είχε παραδεχθεί την ύπαρξη 2 180 ΧΑΔΑ στο στάδιο του εγγράφου οχλήσεως και 1 458 ΧΑΔΑ στο στάδιο της αιτιολογημένης γνώμης. Το θεσμικό αυτό όργανο επισημαίνει ότι μετά την έκδοση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδα (EU:C:2005:592), ειδικότερα δε από το έτος 2009, οι ελληνικές αρχές προσκόμισαν διαδοχικές εκθέσεις όσον αφορά την πρόοδο των σχεδίων διαχείρισεως αποβλήτων, εκ των οποίων προκύπτει μιν ότι ο αριθμός των ΧΑΔΑ μειώθηκε, αλλά ότι, όσον αφορά σημαντικό αριθμό αυτών, είτε οι εν λόγω ΧΑΔΑ εξακολουθούσαν να βρίσκονται σε λειτουργία (73) είτε δεν είχαν αποκατασταθεί (292) την ημερομηνία κατά την οποία είχε υποβληθεί η τελευταία από τις σχετικές εκθέσεις στην Επιτροπή, προ της ασκήσεως της παρούσας προσφυγής.
- 23 Η Ελληνική Δημοκρατία δεν αμφισβητεί τη μη πλήρη εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδα (EU:C:2005:592), τα δε αριθμητικά στοιχεία τα οποία προσκομίζει η ίδια συνάδουν πλήρως με εκείνα της Επιτροπής. Εντούτοις, το κράτος μέλος αυτό επισημαίνει ότι τα αριθμητικά αυτά στοιχεία δεν δίδουν ορθή εικόνα του προβλήματος και υπογραμμίζει ότι οι λειτουργούντες ΧΑΔΑ αφορούν μόλις το 5 % περίπου του πληθυσμού, δεδομένου ότι στη συντριπτική τους πλειοψηφία οι ΧΑΔΑ έχουν ήδη παύσει τη λειτουργία τους και αποκατασταθεί.
- 24 Εξάλλου, η Ελληνική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι, στην πράξη, και παρά το γεγονός ότι η ίδια κίνησε τις αναγκαίες διοικητικές διαδικασίες μόλις τούτο κατέστη δυνατό, κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδα (EU:C:2005:592), η κατάρτιση και η εφαρμογή προγράμματος με σκοπό την παύση της λειτουργίας του συνόλου των ΧΑΔΑ είναι περίπλοκη, η δε άμεση υλοποίησή του είναι πρακτικά αδύνατη, καθόσον, ιδίως, πρέπει να τηρηθούν οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων. Εκτιμά, κατ' ουσίαν, ότι έλαβε κάθε δυνατό μέτρο, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων τις οποίες αντιμετώπισε και λαμβανομένης υπόψη, ιδίως, της οικονομικής κρίσεως, που περιόρισε σημαντικά τη δυνατότητα εκτελέσεως των σχετικών εργασιών. Η Ελληνική Δημοκρατία έλαβε, μεταξύ άλλων, προσωρινά μέτρα σε ορισμένες περιοχές, όπως είναι η μεταφορά των αποβλήτων σε χώρο διαθέσεως ευρισκόμενο σε άλλη τοποθεσία, εν αναμονή της δημιουργίας νόμιμου χώρου διαθέσεως στις σχετικές περιοχές.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 25 Προκειμένου να προσδιοριστεί αν η Ελληνική Δημοκρατία έλαβε όλα τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί προς την απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδα (EU:C:2005:592), πρέπει να εξακριβωθεί αν αυτή τήρησε πλήρως τα άρθρα 4, 8, και 9 της οδηγίας 75/442, ειδικότερα παύοντας τη λειτουργία και αποκαθιστώντας το σύνολο των ΧΑΔΑ που αποτελούν, εν προκειμένω, το αντικείμενο της διαφοράς μεταξύ των διαδίκων. Πράγματι, από τις σκέψεις 8 και 9 της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδα (EU:C:2005:592) προκύπτει ότι το Δικαστήριο συνήγαγε την ύπαρξη παραβάσεως των άρθρων αυτών

από τη διαπίστωση ότι 1 125 ΧΑΔΑ λειτουργούσαν ακόμη στην ελληνική επικράτεια τον Φεβρουάριο του 2004. Εξάλλου, δεν αμφισβητείται εν προκειμένω, λαμβανομένης υπόψη της επιχειρηματολογίας των διαδίκων στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, ότι η παράβαση που διαπιστώθηκε με την απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592) θα εξακολουθεί να υφίσταται καθ' όσον χρόνο δεν έχουν κλείσει και αποκατασταθεί ορισμένοι χώροι διαθέσεως αποβλήτων οι οποίοι προσδιορίζονται στις από 13 και 15 Μαΐου 2014, αντιστοίχως, απαντήσεις τους σε ερώτηση του Δικαστηρίου.

- 26 Εισαγωγικώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το άρθρο 228, παράγραφος 2, ΕΚ, ο κρίσιμος χρόνος για να εκτιμηθεί αν υπήρξε παράβαση κατά την έννοια της διατάξεως αυτής είναι η ημερομηνία κατά την οποία έληγε η προθεσμία που τάχθηκε με την εκδοθείσα δυνάμει της ίδιας διατάξεως αιτιολογημένη γνώμη (βλ. αποφάσεις Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-304/02, EU:C:2005:444, σκέψη 30, και Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-610/10, EU:C:2012:781, σκέψη 66).
- 27 Δεδομένου ότι με τη Συνθήκη ΛΕΕ καταργήθηκε, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ για παραβάσεις των κρατών μελών, το στάδιο της εκδόσεως αιτιολογημένης γνώμης, ως κρίσιμος χρόνος για την εκτίμηση του ζητήματος αν υπήρξε τέτοια παράβαση πρέπει να λογίζεται η ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας που τάχθηκε με το έγγραφο οχλήσεως το οποίο εκδόθηκε κατ' εφαρμογήν της ως άνω διατάξεως (απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας, EU:C:2012:781, σκέψη 67).
- 28 Εν προκειμένω, δεδομένου ότι η Επιτροπή απέστειλε στην Ελληνική Δημοκρατία συμπληρωματικό έγγραφο οχλήσεως, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, η ημερομηνία αναφοράς που μνημονεύεται στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως είναι αυτή της λήξεως της προθεσμίας που έτασσε το έγγραφο αυτό, ήτοι η 29η Δεκεμβρίου 2010. Δεν αμφισβητείται όμως ότι, κατά την ημερομηνία αυτή, οι επίμαχοι χώροι διαθέσεως αποβλήτων δεν είχαν παύσει όλοι να λειτουργούν ούτε είχαν αποκατασταθεί.
- 29 Όσον αφορά την επιχειρηματολογία της Ελληνικής Δημοκρατίας που στηρίζεται σε δυσχέρειες τις οποίες αντιμετώπισε όσον αφορά την παύση της λειτουργίας του συνόλου των επίμαχων ΧΑΔΑ, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επικαλούνται διατάξεις, πρακτικές ή καταστάσεις της εσωτερικής τους έννομης τάξεως για να δικαιολογήσουν τη μη τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης (βλ. απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-496/09, EU:C:2011:740, σκέψη 87 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και, επ' αυτού, απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-278/01, EU:C:2003:635, σκέψη 31). Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας αυτής, η εν λόγω επιχειρηματολογία δεν μπορεί να ευδοκιμήσει.
- 30 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

Επί των χρηματικών κυρώσεων

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 31 Η Επιτροπή προτείνει στο Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ και βάσει της ανακοινώσεως της Επιτροπής της 13ης Δεκεμβρίου 2005, με τίτλο «Εφαρμογή του άρθρου [260 ΣΛΕΕ]» [SEC(2005) 1658], όπως ενημερώθηκε με την ανακοίνωση της 31ης Αυγούστου 2012, με τίτλο «Για την ενημέρωση των δεδομένων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των κατ' αποκοπήν ποσών και των χρηματικών ποινών που θα προτείνει η Επιτροπή στο Δικαστήριο στο πλαίσιο διαδικασιών λόγω παραβάσεως» [C(2012) 6106 τελικό] (στο εξής: ανακοίνωση της

Επιτροπής), την επιβολή κυρώσεων λόγω της επίμαχης μη εκτελέσεως υπό τη μορφή καταβολής κατ' αποκοπήν ποσού και χρηματικής ποινής, κατ' εφαρμογήν του σημείου 10 της ανακοινώσεως της Επιτροπής.

- 32 Η Ελληνική Δημοκρατία φρονεί ότι η Επιτροπή έπρεπε να αναμείνει το πέρας του προγράμματος παύσεως λειτουργίας και αποκαταστάσεως των χώρων διαθέσεως αποβλήτων το οποίο της είχε γνωστοποιήσει και το οποίο εκτελείτο όπως είχε προβλεφθεί, πριν ασκήσει προσφυγή βάσει του άρθρου 260 ΣΛΕΕ. Κατόπιν τούτου, καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή στο σύνολό της, δεδομένου ότι η επιβολή οικονομικών κυρώσεων είναι, κατ' αυτήν, πρόωρη υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως.
- 33 Πρέπει να υπομνησθεί, εισαγωγικώς, ότι στο μέτρο που το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν συμμορφώθηκε προς την απόφασή του Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592), μπορεί, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 260, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, να επιβάλει στο κράτος μέλος αυτό την καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού ή/και χρηματικής ποινής.
- 34 Έτσι, η περιλαμβανόμενη στη σκέψη 30 της παρούσας αποφάσεως διαπίστωση, κατά την οποία η Ελληνική Δημοκρατία δεν έλαβε όλα τα αναγκαία μέτρα προς εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592) κατά την ημερομηνία αναφοράς της 29ης Δεκεμβρίου 2010, ήτοι πέντε και πλέον έτη μετά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως αυτής, αρκεί, καταρχήν, για να δικαιολογήσει, εν προκειμένω, την επιβολή οικονομικών κυρώσεων, παρά την ύπαρξη προγράμματος παύσεως της λειτουργίας και αποκαταστάσεως των επίμαχων ΧΑΔΑ, το οποίο δεν έχει ακόμη πλήρως εκτελεστεί.
- 35 Κατά τα λοιπά, λαμβανομένης υπόψη της διαφορετικής φύσεως των δύο κυρώσεων των οποίων την επιβολή ζητεί η Επιτροπή, πρέπει να εξεταστούν χωριστά το ζήτημα του σκοπίμου της επιβολής στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος της υποχρεώσεως καταβολής χρηματικής ποινής και εκείνο της καταβολής κατ' αποκοπήν ποσού, καθώς και, ενδεχομένως, το ζήτημα του ύψους των κυρώσεων αυτών.

Επί της χρηματικής ποινής

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 36 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η παράβαση που διαπιστώθηκε με την απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592) συνίσταται σε μη τήρηση των άρθρων 4, 8 και 9 της οδηγίας 75/442 και ότι, επομένως, αυτή είναι η παράβαση την οποία η Ελληνική Δημοκρατία υποχρεούται συνολικώς να παύσει. Η τήρηση των όσων επιτάσσουν τα άρθρα αυτά προϋποθέτει, πρώτον, την παύση της λειτουργίας των ΧΑΔΑ, δεύτερον, την αποκατάστασή τους στην πράξη, και όχι μόνον τον προγραμματισμό της αποκαταστάσεως αυτής, καθώς και, τρίτον, τη δημιουργία των αναγκαίων εγκαταστάσεων προς εξασφάλιση της διαρκούς τηρήσεως της ως άνω οδηγίας και της αποφυγής της δημιουργίας νέων ΧΑΔΑ. Επομένως, η άποψη της Ελληνικής Δημοκρατίας, κατά την οποία η απλή λήψη των αναγκαίων διοικητικών μέτρων προς αποκατάσταση των ΧΑΔΑ θα αρκούσε, εν προκειμένω, προς αποφυγή επιβολής χρηματικής ποινής, δεν μπορεί να γίνει δεκτή.
- 37 Η Επιτροπή καλεί το Δικαστήριο να λάβει υπόψη τη σοβαρότητα της διαπιστωθείσας παραβάσεως, τη διάρκεια της και την ανάγκη εξασφαλίσεως του αποτρεπτικού αποτελέσματος της κυρώσεως. Όσον αφορά τη σοβαρότητα της διαπιστωθείσας παραβάσεως, η Επιτροπή προτείνει να ληφθεί υπόψη η σημασία των παραβιαζόμενων κανόνων και το πόσο επιζήμιες για το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία είναι οι συνέπειες της παραβάσεως αυτής. Επισημαίνει ότι η επιτευχθείσα πρόοδος όσον αφορά τον αριθμό των ΧΑΔΑ αποτελεί ελαφρυντική περίσταση, υπογραμμίζει όμως ότι η αβεβαιότητα που εξακολουθεί να υφίσταται ως προς την πλήρη εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592) συνιστά επιβαρυντικό στοιχείο. Συνεπώς, κατά την Επιτροπή, η εφαρμογή ενός

«συντελεστή σοβαρότητας» 9, με βάση μια κλίμακα από το 1 έως το 20, είναι πρόσφορη υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως. Υπενθυμίζει, συναφώς, αναφερόμενη στην απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου (C-2/90, EU:C:1992:310, σκέψη 30), ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι τα απόβλητα έχουν ειδικό χαρακτήρα, οπότε η σώρευσή τους, πριν ακόμη καταστούν επικίνδυνα για την υγεία, αποτελεί κίνδυνο για το περιβάλλον, λαμβανομένης υπόψη ιδίως της περιορισμένης δυνατότητας κάθε περιφέρειας ή τόπου να τα δέχεται.

- 38 Η Επιτροπή υποστηρίζει, όσον αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως, ότι η απόφαση περί κινήσεως της παρούσας διαδικασίας ελήφθη στις 21 Φεβρουαρίου 2013, ήτοι 88 μήνες μετά την έκδοση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592), στις 6 Οκτωβρίου 2005, πράγμα το οποίο δικαιολογεί την εφαρμογή του μέγιστου συντελεστή 3. Όσον αφορά τον συντελεστή που συνδέεται με την ικανότητα πληρωμής, καλούμενο συντελεστή «n», το προσφεύγον θεσμικό όργανο υπενθυμίζει ότι η ανακοίνωση της Επιτροπής καθορίζει τον συντελεστή αυτόν σε 4,12 για την Ελληνική Δημοκρατία.
- 39 Η Επιτροπή σημειώνει ότι, κατά τον μαθηματικό τύπο που μνημονεύεται στην ανακοίνωση αυτή, η ημερήσια χρηματική ποινή ισούται προς το ενιαίο βασικό κατ' αποκοπή ποσό, ύψους 640 ευρώ, πολλαπλασιαζόμενο επί τον συντελεστή σοβαρότητας, τον συντελεστή διάρκειας και τον συντελεστή «n». Έτσι, εν προκειμένω, προτείνει ημερήσια χρηματική ποινή ύψους 71 193,60 ευρώ (640 x 9 x 3 x 4,12).
- 40 Εντούτοις, η Επιτροπή εκτιμά ότι πρέπει να μειωθεί προοδευτικά η χρηματική ποινή σε συνάρτηση με την πραγματοποιούμενη κατά την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592) πρόοδο. Επομένως, προτείνει να διαιρεθεί η ημερήσια χρηματική ποινή των 71 193,60 ευρώ με τον αριθμό των χώρων ανεξέλεγκτης διαθέσεως αποβλήτων που δεν ήταν σύμφωνοι προς την απόφαση αυτή κατά την ημερομηνία κατά την οποία ελήφθη η απόφαση περί ασκήσεως της παρούσας προσφυγής, ήτοι με το 365 (73 ΧΑΔΑ σε λειτουργία και 292 που δεν είχαν αποκατασταθεί), διαίρεση η οποία έχει ως αποτέλεσμα ποσό 195,05 ευρώ ανά χώρο διαθέσεως αποβλήτων (71 193,60/365), και να αφαιρείται το ποσό αυτό από την ημερήσια χρηματική ποινή από τη στιγμή κατά την οποία για καθέναν ΧΑΔΑ θα έχει επέλθει συμμόρφωση προς την απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592). Η Επιτροπή κρίνει ωστόσο ότι η μείωση αυτή δεν θα πρέπει να γίνεται παρά μόνον αν η Ελληνική Δημοκρατία, αφενός, γνωστοποιεί στην Επιτροπή στοιχεία αποδεικνύοντα, χωρίς αμφιβολία, ότι ο οικείος ΧΑΔΑ αποκαταστάθηκε και, αφετέρου, ενημερώνει την Επιτροπή περί του τόπου στον οποίο θα αποτίθενται εφεξής τα προς διάθεση απόβλητα.
- 41 Η Επιτροπή προσθέτει ότι, για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο ένα κράτος μέλος να αποκαθιστά κάποιον ΧΑΔΑ, δημιουργώντας, όμως, παράλληλα νέους χώρους ανεξέλεγκτης διαθέσεως αποβλήτων, πρέπει να μπορεί να διαπιστώνει ότι η σχετική πρόοδος επετεύχθη όχι απλώς με αποκατάσταση των χώρων τους οποίους η Ελληνική Δημοκρατία περιλαμβάνει στους καταλόγους που γνωστοποιεί στο θεσμικό αυτό όργανο, αλλά και με βάση τον αριθμό των υφισταμένων στην ελληνική επικράτεια ΧΑΔΑ, όπως αυτός αποδεικνύεται με ελέγχους διενεργούμενους ανά τακτά χρονικά διαστήματα.
- 42 Η Επιτροπή προτείνει ο καθορισμός του ποσού της χρηματικής ποινής να πραγματοποιείται κάθε έξι μήνες. Κατά συνέπεια, το συνολικό ποσό της χρηματικής ποινής που θα οφείλεται για τους έξι παρελθόντες μήνες θα υπολογίζεται διά της μείσεως της αρχικής ημερήσιας χρηματικής ποινής κατά το ποσό που αντιστοιχεί στους ΧΑΔΑ που αποδεικνύεται ότι αποκαθίστανται κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, το δε προκύπτον ποσό θα πολλαπλασιάζεται με τον αριθμό των ημερών που περιλαμβάνει η εν λόγω περίοδος έξι μηνών. Η Επιτροπή επιθυμεί επίσης να έχει τη δυνατότητα επικαιροποιήσεως του σχετικού υπολογισμού, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, σε συνάρτηση με τα αριθμητικά στοιχεία που παρέσχε η Ελληνική Δημοκρατία μετά την ημερομηνία κατά την οποία ελήφθη η απόφαση ασκήσεως της υπό κρίση προσφυγής.
- 43 Η Ελληνική Δημοκρατία φρονεί ότι το αίτημα της Επιτροπής περί επιβολής χρηματικής ποινής θα είναι άνευ αντικειμένου κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως, διότι η απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592) θα έχει εκτελεστεί πριν από την ημερομηνία αυτή και ότι, εν πάση

περιπτώσει, το ημερήσιο ποσό των 71 193,60 ευρώ είναι δυσανάλογα υψηλό σε σχέση με τη σοβαρότητα της προσαπτόμενης παραβάσεως. Εν πάση περιπτώσει, εκτιμά ότι, υπό το πρίσμα του σκοπού «εξαναγκασμού», η χρηματική ποινή δεν θα έχει πλέον λόγο υπάρξεως, καθόσον οι αρμόδιες αρχές θα έχουν αποδείξει ότι έλαβαν τα κατάλληλα μέτρα για την αποκατάσταση των ΧΑΔΑ, έστω και αν η ουσιαστική αποκατάστασή τους δεν έχει ολοκληρωθεί. Η Ελληνική Δημοκρατία σημειώνει, συναφώς, ότι η καταβολή της χρηματικής ποινής που επιβλήθηκε από το Δικαστήριο με την απόφασή του Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-387/97, EU:C:2000:356) έπαυσε να ζητείται από την Επιτροπή από τη χρονική στιγμή κατά την οποία ο επίμαχος ΧΑΔΑ στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση αυτή έπαυσε να λειτουργεί και αντικαταστάθηκε από το συγκρότημα συμπίεσης και δεματοποίησης απορριμμάτων, ως προσωρινή λύση.

- 44 Επικουρικώς, η Ελληνική Δημοκρατία αμφισβητεί τον συντελεστή σοβαρότητας 9 που προτείνει η Επιτροπή. Παρατηρεί ότι, κατά το σημείο 16.4 της ανακοινώσεως της Επιτροπής, η τελευταία λαμβάνει υπόψη, ιδίως, όσον αφορά τις συνέπειες της οικείας παραβάσεως, μια «τυχόν σοβαρή ή ανεπανόρθωτη βλάβη που έχει προκληθεί στην ανθρώπινη υγεία ή στο περιβάλλον». Κατ' αυτήν, μια τέτοια βλάβη στην ανθρώπινη υγεία δεν αποδεικνύεται εν προκειμένω, ενώ η ενδεχόμενη βλάβη του περιβάλλοντος αίρεται με την αποκατάσταση των σχετικών χώρων. Είναι ανακριβές να λογίζεται ότι η προσαπτόμενη παράβαση υπονοεί την ύπαρξη δομικού προβλήματος σε εθνικό επίπεδο, καθόσον κάθε περιοχή της Ελλάδας διαθέτει πλέον έναν τουλάχιστον νόμιμο χώρο διαθέσεως αποβλήτων. Εν πάση περιπτώσει, ο εν λόγω συντελεστής 9, συγκρινόμενος προς τον συντελεστή 4 που πρότεινε η Επιτροπή και εφάρμοσε το Δικαστήριο στην απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2003:635), ή προς τον συντελεστή 6 που προτάθηκε και εφαρμόστηκε στην απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2000:356), όσον αφορά επίσης παραβάσεις με αντίκτυπο στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον και σοβαρότητας συγκρίσιμης προς αυτή της υπό κρίση υποθέσεως, είναι δυσανάλογα αυστηρός, κατά την Ελληνική Δημοκρατία. Η Επιτροπή θα πρέπει επίσης να λάβει υπόψη, εν προκειμένω, όπως έπραξε το Δικαστήριο στο πλαίσιο της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2003:635, σκέψεις 49 και 50), τις ήδη επιτευχθείσες προόδους όσον αφορά την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592).
- 45 Όσον αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως, η Ελληνική Δημοκρατία φρονεί ότι ο συντελεστής 3 που προτείνει η Επιτροπή είναι δυσανάλογα υψηλός, ιδίως σε σχέση με αυτόν, επίσης ανερχόμενο σε 3, που έγινε δεκτός στην απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας (EU:C:2005:444), για παράβαση που διήρκεσε ένδεκα έτη. Καλεί το Δικαστήριο να ορίσει, ενδεχομένως, χαμηλότερο συντελεστή διάρκειας έναντι του προτεινόμενου, όπως έπραξε και με την απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας (EU:C:2003:635). Όσον αφορά τον συντελεστή «n» που απεικονίζει την ικανότητα πληρωμής, η Ελληνική Δημοκρατία παρατηρεί ότι ο συντελεστής αυτός, ανερχόμενος σε 4,12, τον οποίο προβλέπει η ανακοίνωση της Επιτροπής, όπως αυτή τροποποιήθηκε το 2012, λαμβάνει υπόψη το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (στο εξής: ΑΕγχΠ) του κράτους μέλους αυτού για το έτος 2010, που ήταν 222,1 δισεκατ. ευρώ, ενώ αυτό έκτοτε μειώθηκε, με αποτέλεσμα να ανέρχεται πλέον σε μόλις 193,7 δισεκατ. ευρώ το έτος 2012 και να εκτιμάται ότι θα ανέλθει σε 182,8 δισεκατ. ευρώ για το έτος 2013. Η Ελληνική Δημοκρατία καλεί το Δικαστήριο να εφαρμόσει, ενδεχομένως, χαμηλότερο συντελεστή «n», προκειμένου να λάβει υπόψη την κατάσταση αυτή, καθώς και το σύνολο των οικονομικών προβλημάτων του κράτους μέλους αυτού εξαιτίας της οικονομικής κρίσεως.
- 46 Σε περίπτωση που επιβληθεί χρηματική ποινή, η Ελληνική Δημοκρατία φρονεί ότι πρέπει να γίνει δεκτή η πρόταση της Επιτροπής να προσδιορίζεται εκ νέου κάθε έξι μήνες το ύψος της ποινής αυτής, ώστε να μπορεί να γνωστοποιεί στο θεσμικό αυτό όργανο αποδεικτικά στοιχεία περί της συνεχούς εξελίξεως του προγράμματος παύσεως της λειτουργίας και αποκαταστάσεως των ΧΑΔΑ και, με τον τρόπο αυτόν, η Επιτροπή να μπορεί να λαμβάνει υπόψη την πραγματοποιούμενη πρόοδο.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 47 Κατά πάγια νομολογία, η επιβολή χρηματικής ποινής δεν δικαιολογείται καταρχήν παρά μόνον εφόσον, κατά τον χρόνο εξετάσεως των πραγματικών περιστατικών από το Δικαστήριο, εξακολουθεί να υφίσταται η παράβαση που συνίσταται στη μη εκτέλεση προηγούμενης αποφάσεως (απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου, C-533/11, EU:C:2013:659, σκέψη 64 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 48 Εν προκειμένω, από τις πληροφορίες που παρέσχαν η Ελληνική Δημοκρατία και η Επιτροπή στις 13 και στις 15 Μαΐου 2014, αντιστοίχως, προκύπτει ότι, επί συνόλου 293 ΧΑΔΑ, οι 70 εξακολουθούσαν να λειτουργούν και 223, μολονότι είχε παύσει η λειτουργία τους, δεν είχαν ακόμη αποκατασταθεί. Επομένως, διαπιστώνεται ότι, κατά την ημερομηνία της εξετάσεως των πραγματικών περιστατικών από το Δικαστήριο, δεν είχαν ακόμη ληφθεί ούτε εφαρμοστεί όλα τα αναγκαία μέτρα προς εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592).
- 49 Συναφώς, η επιχειρηματολογία της Ελληνικής Δημοκρατίας, στηριζόμενη στο γεγονός ότι οι αρμόδιες αρχές είχαν λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την αποκατάσταση των ΧΑΔΑ, έστω και αν η ουσιαστική αποκατάστασή τους δεν έχει ολοκληρωθεί, δεν μπορεί να ευδοκιμήσει. Πράγματι, το προβαλλόμενο στοιχείο, και εφόσον αυτό αποδειχθεί, ότι οι αρμόδιες αρχές έλαβαν, σε διοικητικό επίπεδο, όλα τα αναγκαία μέτρα για την εξάλειψη της διαπιστωθείσας παραβάσεως δεν αρκεί για να αποτρέψει την επιβολή, εν προκειμένω, χρηματικής ποινής, καθόσον ορισμένοι από τους επίμαχους ΧΑΔΑ συνεχίζουν να λειτουργούν ή/και δεν έχουν αποκατασταθεί.
- 50 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο κρίνει ότι η επιβολή στην Ελληνική Δημοκρατία χρηματικής ποινής συνιστά πρόσφορο οικονομικής φύσεως μέσο για τη διασφάλιση της πλήρους εκτελέσεως της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592) (βλ., επ' αυτού, απόφαση Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, C-374/11, EU:C:2012:827, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 51 Αντιθέτως, λαμβανομένων υπόψη των εξελίξεων προς την κατεύθυνση της πλήρους εκτελέσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592) και των παρατηρήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του Δικαστηρίου, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι, κατά την ημερομηνία εκδόσεως της παρούσας αποφάσεως, η απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592) θα έχει εκτελεστεί πλήρως. Έτσι, η χρηματική ποινή δεν πρέπει να επιβληθεί παρά μόνο σε περίπτωση που η παράβαση εξακολουθεί να υφίσταται κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως αυτής.
- 52 Όσον αφορά το ύψος και τη μορφή μιας τέτοιας χρηματικής ποινής, κατά πάγια νομολογία, στο Δικαστήριο εναπόκειται, κατά την άσκηση της εξουσίας του εκτιμήσεως, να καθορίζει το ύψος της χρηματικής ποινής κατά τρόπον ώστε να είναι, αφενός μεν, προσαρμοσμένο στις περιστάσεις, αφετέρου δε, ανάλογο προς τη διαπιστωθείσα παράβαση και την ικανότητα πληρωμής του οικείου κράτους μέλους (βλ., επ' αυτού, απόφαση Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου, C-576/11, EU:C:2013:773, σκέψη 46 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Οι προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με τη χρηματική ποινή δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο και αποτελούν απλώς χρήσιμη βάση αναφοράς. Ομοίως, οι κατευθυντήριες γραμμές, όπως οι περιλαμβανόμενες στις ανακοινώσεις της Επιτροπής, δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο, συμβάλλουν όμως στην εξασφάλιση της διαφάνειας, της προβλεψιμότητας και της ασφαλείας δικαίου όσον αφορά τις ενέργειες της Επιτροπής όταν το θεσμικό αυτό όργανο υποβάλλει προτάσεις στο Δικαστήριο (βλ., επ' αυτού, απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας, EU:C:2012:781, σκέψη 116 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Πράγματι, στο πλαίσιο διαδικασίας στηριζόμενης στο άρθρο 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, σχετικής με συνεχιζόμενη παράβαση κράτους μέλους παρά το γεγονός ότι η παράβαση αυτή ήδη διαπιστώθηκε με μια πρώτη απόφαση εκδοθείσα βάσει του άρθρου 226 ΕΚ ή του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο πρέπει να είναι ελεύθερο να καθορίσει τη χρηματική ποινή στο ύψος και τη μορφή που αυτό κρίνει πρόσφορο προκειμένου να παρακινηθεί το εμπλεκόμενο κράτος μέλος να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την πρώτη αυτή απόφαση του Δικαστηρίου.

- 53 Ως προς τον προσδιορισμό του ύψους της χρηματικής ποινής, τα βασικά κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για να εξασφαλίζεται ο χαρακτήρας αυτής ως μέτρου εξαναγκασμού, με σκοπό την ομοιόμορφη και αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, είναι, καταρχήν, η σοβαρότητα της παραβάσεως, η διάρκειά της και η ικανότητα πληρωμής του οικείου κράτους. Για την εφαρμογή των κριτηρίων αυτών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ιδίως οι συνέπειες που έχει η παράλειψη εκτελέσεως επί των ιδιωτικών και δημόσιων συμφερόντων καθώς και το επείγον του εξαναγκασμού του οικείου κράτους σε συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις του (βλ. απόφαση Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου, EU:C:2013:773, σκέψη 47 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 54 Όσον αφορά, πρώτον, τη σοβαρότητα της παραβάσεως, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως έχει ήδη κρίνει το Δικαστήριο, η υποχρέωση διαθέσεως των αποβλήτων χωρίς να τίθεται άμεσα σε κίνδυνο η υγεία των ανθρώπων και να βλάπτεται το περιβάλλον αποτελεί έναν από τους σκοπούς της πολιτικής της Ένωσης στον περιβαλλοντικό τομέα, όπως τούτο προκύπτει από το άρθρο 191 ΣΛΕΕ. Η μη τήρηση της υποχρέωσης που απορρέει από το άρθρο 4 της οδηγίας 75/442 μπορεί να θέσει άμεσα σε κίνδυνο, λόγω της ίδιας της φύσεως της υποχρέωσης αυτής, την ανθρώπινη υγεία και να βλάψει το περιβάλλον, οπότε πρέπει να λογίζεται ως ιδιαίτερα σοβαρή (απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδας, EU:C:2000:356, σκέψη 94).
- 55 Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι ο αριθμός των ΧΑΔΑ που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως κατά την ημερομηνία εξετάσεως των πραγματικών περιστατικών από το Δικαστήριο, ήτοι 293 ΧΑΔΑ, εκ των οποίων οι 70 δεν έχουν ακόμη παύσει τη λειτουργία τους, είναι σημαντικός. Ωστόσο, ο αριθμός αυτός είναι σαφώς μικρότερος του αριθμού των ΧΑΔΑ που ήταν σε λειτουργία, σύμφωνα με τα αριθμητικά στοιχεία που παρέσχε η ίδια η Ελληνική Δημοκρατία, τον Φεβρουάριο του 2004, όταν κινήθηκε η πρώτη διαδικασία λόγω παραβάσεως ενώπιον του Δικαστηρίου, ήτοι 1 125 ΧΑΔΑ (απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδας, EU:C:2005:592, σκέψη 8).
- 56 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, η σημασία της ζημίας, η οποία, κατά την ημερομηνία εκδόσεως της παρούσας αποφάσεως, συνεχίζει να προκαλείται στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον εξαιτίας της προσαπτόμενης παραβάσεως, αποτελεί συνάρτηση, σε μεγάλο βαθμό, του αριθμού των κατ' ιδίαν ΧΑΔΑ τους οποίους αφορά η ως άνω παράβαση και ιδίως του αριθμού των ΧΑΔΑ οι οποίοι εξακολουθούν να λειτουργούν. Επομένως, η εν λόγω ζημία είναι λιγότερο σημαντική έναντι εκείνης που προκαλείτο στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον εξαιτίας της αρχικώς διαπιστωθείσας με την απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592) παραβάσεως.
- 57 Όσον αφορά, δεύτερον, τη διάρκεια της παραβάσεως, πρέπει να υπομνησθεί ότι η διάρκεια αυτή πρέπει να εκτιμάται λαμβανομένης υπόψη της χρονικής στιγμής κατά την οποία το Δικαστήριο εκτιμά τα πραγματικά περιστατικά και όχι αυτής κατά την οποία η Επιτροπή ασκεί προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου (απόφαση Επιτροπή κατά Πορτογαλία, C-70/06, EU:C:2008:3, σκέψη 45 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Εν προκειμένω, η διάρκεια της παραβάσεως, ήτοι εννέα και πλέον έτη από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592), είναι σημαντική.
- 58 Τρίτον, όσον αφορά την ικανότητα πληρωμής του ως άνω κράτους μέλους, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα επιχειρήματα της Ελληνικής Δημοκρατίας, που στηρίζονται στο γεγονός ότι το ΑΕγχΠ αυτής μειώθηκε από το 2010. Πράγματι, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η πρόσφατη εξέλιξη του ΑΕγχΠ ενός κράτους μέλους, όπως αυτό διαμορφώνεται κατά την ημερομηνία εξετάσεως των πραγματικών περιστατικών από το Δικαστήριο (απόφαση Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, C-279/11, EU:C:2012:834, σκέψη 78).
- 59 Επιπλέον, η Επιτροπή πρότεινε στο Δικαστήριο να μειώνεται προοδευτικά η χρηματική ποινή σε συνάρτηση με την πρόοδο που σημειώνεται όσον αφορά την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592).

- 60 Πρέπει να σημειωθεί, συναφώς, ότι, έστω και αν προς εξασφάλιση της πλήρους εκτελέσεως της αποφάσεως του Δικαστηρίου, η χρηματική ποινή πρέπει να είναι απαιτητή στο σύνολό της μέχρις ότου το κράτος μέλος λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για να παύσει τη διαπιστωθείσα παράβαση, εντούτοις, σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, μπορεί να επιβληθεί κύρωση στο πλαίσιο της οποίας να συνεκτιμάται η πρόοδος την οποία επιδεικνύει ενδεχομένως το κράτος μέλος κατά την εκπλήρωση των υποχρεώσεών του (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις Επιτροπή κατά Ισπανίας, EU:C:2003:635, σκέψεις 43 έως 51· Επιτροπή κατά Ιταλίας, EU:C:2011:740, σκέψεις 47 έως 55, και Επιτροπή κατά Βελγίου, EU:C:2013:659, σκέψεις 73 και 74).
- 61 Υπό τις συνθήκες της υπό κρίση υποθέσεως και λαμβανομένων υπόψη, ιδίως, των πληροφοριών που παρέσχαν στο Δικαστήριο η Ελληνική Δημοκρατία και η Επιτροπή στις 13 και στις 15 Μαΐου 2014, αντιστοίχως, το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να ορίσει μια απομειούμενη χρηματική ποινή. Επομένως, απαιτείται να προσδιοριστεί ο τρόπος υπολογισμού της χρηματικής αυτής ποινής, καθώς και η περιοδικότητά της.
- 62 Όσον αφορά το τελευταίο αυτό ζήτημα, σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής, πρέπει να προσδιοριστεί χρηματική ποινή απομειούμενη σε εξαμηνιαία βάση, προκειμένου να παρασχεθεί η δυνατότητα στο θεσμικό αυτό όργανο να εκτιμά την πρόοδο των μέτρων εκτελέσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (EU:C:2005:592), λαμβάνοντας υπόψη την υφισταμένη κατά τη λήξη της περιόδου αυτής κατάσταση (βλ., επ' αυτού, απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, EU:C:2011:740, σκέψη 54).
- 63 Ακόμη, πρέπει να σημειωθεί ότι η βλάβη που συνεχίζει να προκαλείται στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον είναι, καταρχήν, σημαντικότερη όσον αφορά τους 70 ΧΑΔΑ που συνεχίζουν ακόμη τη λειτουργία τους παρά όσον αφορά τους λοιπούς 223 χώρους που δεν είναι πλέον σε λειτουργία, αλλά πρέπει ακόμη να αποκατασταθούν. Ως εκ τούτου, πρέπει να παρακινηθεί το εμπλεκόμενο κράτος μέλος όχι μόνο να προβεί το συντομότερο στην αποκατάσταση του συνόλου των ως άνω χώρων διαθέσεως, αλλά και, πριν από τη μεταγενέστερη αποκατάστασή τους, στην παύση της λειτουργίας των χώρων διαθέσεως αποβλήτων που συνεχίζουν ακόμη τη λειτουργία τους το συντομότερο δυνατόν.
- 64 Προς τούτο, για τον υπολογισμό της χρηματικής ποινής, πρέπει να γίνει δεκτό ότι κάθε επίμαχος ΧΑΔΑ που εξακολουθεί να λειτουργεί συνεπάγεται, στην πραγματικότητα, δύο διαφορετικές παραβάσεις. Επομένως, η συνολική παράβαση υποδιαιρείται όχι σε 293 διαφορετικές παραβάσεις, ήτοι μία παράβαση για κάθε ΧΑΔΑ, αλλά σε 363 παραβάσεις, ήτοι μία παράβαση για καθέναν από τους 223 χώρους διαθέσεως που πρέπει ακόμη να αποκατασταθούν και δύο παραβάσεις για καθέναν από τους 70 ΧΑΔΑ που δεν έχουν ακόμη παύσει να λειτουργούν και που θα πρέπει επίσης στη συνέχεια να αποκατασταθούν.
- 65 Λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων αυτών, καθώς και της ανάγκης να παρακινηθεί το εμπλεκόμενο κράτος μέλος να σταματήσει την προσαπτόμενη παράβαση, το Δικαστήριο, κατά την άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως που έχει, κρίνει σκόπιμο να καθορίσει, λαμβάνοντας ως βάση τις 363 περιπτώσεις παραβάσεως που έγιναν δεκτές στην παρούσα απόφαση, εξαμηνιαία χρηματική ποινή ύψους 14 520 000 ευρώ, από την οποία πρέπει να αφαιρείται ποσό 40 000 ευρώ για κάθε κατ' ιδίαν παράβαση η οποία έχει παύσει κατά τη λήξη της εκάστοτε περιόδου έξι μηνών.
- 66 Για να χορηγηθεί μια τέτοια μείωση της χρηματικής ποινής, στην Ελληνική Δημοκρατία εναπόκειται να αποδεικνύει, πριν τη λήξη κάθε εξαμήνου περιόδου από την ημερομηνία εκδόσεως της παρούσας αποφάσεως, ότι οι χώροι διαθέσεως αποβλήτων τους οποίους αφορά η παράβαση έχουν παύσει να λειτουργούν ή/και ότι έχουν αποκατασταθεί. Προς αποφυγή του ενδεχομένου, περί του οποίου κάνει λόγο η Επιτροπή, να προβεί το κράτος μέλος αυτό σε παύση της λειτουργίας των ΧΑΔΑ, δημιουργώντας όμως, παράλληλα, νέους τέτοιους παράνομους χώρους διαθέσεως αποβλήτων, πρέπει να λογίζεται ότι ένας ΧΑΔΑ που ήταν προηγουμένως σε λειτουργία έχει παύσει τη λειτουργία του

μόνον όταν η Ελληνική Δημοκρατία προσκομίζει την απόδειξη όχι μόνον της παύσεως της λειτουργίας τους καθαυτής, αλλά και του γεγονότος ότι τα απόβλητα που απορρίπτονταν εκεί προηγουμένως αποτίθενται έκτοτε νομίμως σε ειδικά προσδιοριζόμενο χώρο διαθέσεως αποβλήτων.

- 67 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, η Ελληνική Δημοκρατία πρέπει να υποχρεωθεί να καταβάλει στην Επιτροπή, στον λογαριασμό «Ίδιοι πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης», από την ημερομηνία εκδόσεως της παρούσας αποφάσεως και μέχρι την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδα (EU:C:2005:592), σε περίπτωση που η διαπιστωθείσα στη σκέψη 30 της παρούσας αποφάσεως παράβαση εξακολουθεί να υφίσταται κατά την ημερομηνία αυτή, εξαμηνιαία χρηματική ποινή υπολογιζόμενη, όσον αφορά το πρώτο εξάμηνο μετά την έκδοση της αποφάσεως, στο τέλος του εξαμήνου αυτού, με βάση αρχικό ποσό ύψους 14 520 000 ευρώ, από το οποίο θα αφαιρείται ποσό 40 000 ευρώ ανά ΧΑΔΑ τον οποίο αφορά η διαπιστωθείσα παράβαση και ο οποίος είτε έπαυσε να λειτουργεί είτε αποκαταστάθηκε από τις 13 Μαΐου 2014, καθώς και ποσό 80 000 ευρώ για εκείνους εκ των ως άνω χώρων που θα έχουν ταυτόχρονα παύσει να λειτουργούν και αποκατασταθεί από την ίδια ημερομηνία. Για όλα τα επόμενα εξάμηνα, η οφειλόμενη για κάθε εξάμηνο χρηματική ποινή θα υπολογίζεται, κατά τη λήξη αυτού, με βάση το καθοριζόμενο για το προηγούμενο εξάμηνο ποσό της χρηματικής ποινής, εφαρμοζομένων των ίδιων μειώσεων σε σχέση με αυτές που εφαρμόζονται αναλόγως της πραγματοποιούμενης κατά τη διάρκεια του εξαμήνου αυτού παύσεως της λειτουργίας και της αποκαταστάσεως των χώρων τους οποίους αφορά η διαπιστωθείσα παράβαση.

Επί του κατ' αποκοπήν ποσού

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 68 Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής, το θεσμικό αυτό όργανο προτείνει στο Δικαστήριο να ορίσει ένα σταθερό κατ' αποκοπήν ποσό λαμβάνοντας υπόψη την περίοδο που περιλαμβάνεται μεταξύ της ημερομηνίας εκδόσεως της αποφάσεως βάσει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ και της ημερομηνίας εκτελέσεως από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος της αποφάσεως αυτής ή της ημερομηνίας εκδόσεως της αποφάσεως βάσει του άρθρου 260 ΣΛΕΕ. Για τον υπολογισμό του εν λόγω κατ' αποκοπήν ποσού, η Επιτροπή χρησιμοποιεί τα ίδια κριτήρια με εκείνα που χρησιμοποίησε για τη χρηματική ποινή, ήτοι τα σχετικά με τη σοβαρότητα της παραβάσεως, με τη διάρκεια αυτής, η οποία λαμβάνεται υπόψη διά του πολλαπλασιασμού ενός ημερήσιου κατ' αποκοπήν ποσού με τον αριθμό των ημερών μη εκτελέσεως, και με την ανάγκη εξασφαλίσεως του αποτρεπτικού χαρακτήρα της χρηματικής κυρώσεως. Με βάση την ανακοίνωση της Επιτροπής, προτείνεται να καθοριστεί το κατ' αποκοπήν ποσό σε 210 ευρώ. Λαμβανομένου υπόψη του συντελεστή σοβαρότητας 9 και του συντελεστή «n» 4,12, το κατ' αποκοπήν ποσό ανέρχεται, επομένως, σε 7 786,8. Δεδομένου ότι η απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδα (EU:C:2005:592) εκδόθηκε στις 6 Οκτωβρίου 2005 και η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει την υπό κρίση προσφυγή βάσει του άρθρου 260 ΣΛΕΕ στις 21 Φεβρουαρίου 2013, μεταξύ της εκδόσεως της αποφάσεως του Δικαστηρίου και της αποφάσεως της Επιτροπής περί ασκήσεως της προσφυγής παρήλθαν 2 696 ημέρες.
- 69 Στις 21 Φεβρουαρίου 2013 το συνολικό κατ' αποκοπήν ποσό (7 786,80 ευρώ x 2 696 ημέρες), ανερχόμενο, κατά συνέπεια, σε 20 993 212,80 ευρώ, υπερέβαινε το ελάχιστο κατ' αποκοπήν ποσό που καθορίζεται για την Ελληνική Δημοκρατία σε 2 181 000 ευρώ. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή φρονεί ότι το ημερήσιο κατ' αποκοπήν ποσό πρέπει να προσδιοριστεί σε 7 786,80 ευρώ ανά ημέρα, από τις 6 Οκτωβρίου 2005 μέχρι την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως που περατώνει την παρούσα διαδικασία ή μέχρι την ημερομηνία πλήρους εκτελέσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδα, αν αυτή συντελεστεί νωρίτερα (EU:C:2005:592). Η Επιτροπή προσθέτει ότι, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η Ελληνική Δημοκρατία, δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο συνεχίσεως της παραβάσεως, λαμβανομένου υπόψη, ιδίως, του γεγονότος ότι το κράτος μέλος αυτό όφειλε να συμμορφωθεί προς τις σχετικές διατάξεις ήδη εδώ και πολλές δεκαετίες και, κατά μείζονα λόγο, από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδα (EU:C:2005:592).

70 Η Ελληνική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι, υπό το πρίσμα του αποτρεπτικού σκοπού της επιβολής κατ' αποκοπήν ποσού και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι το κράτος μέλος αυτό αποδεικνύει, στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, ότι έχει προβεί σε όλες τις αναγκαίες για την πλήρη εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδα (EU:C:2005:592) ενέργειες, συνεργαζόμενο κατά τρόπο συστηματικό και ειλικρινή με τις υπηρεσίες της Επιτροπής, παρέλκει να του επιβληθεί η καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού. Εν προκειμένω, δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος υποτροπής, καθόσον το 95 % του εδάφους του εν λόγω κράτους μέλους καλύπτεται πλέον από νόμιμες εγκαταστάσεις διαθέσεως οικιακών αποβλήτων. Εν πάση περιπτώσει, αν το Δικαστήριο αποφασίσει να της επιβάλει την καταβολή ενός τέτοιου ποσού, η Ελληνική Δημοκρατία προτείνει στο Δικαστήριο να καθορίσει αυτό στο ελάχιστο ποσό που προβλέπεται για το εν λόγω κράτος μέλος από την ανακοίνωση της Επιτροπής, ήτοι ποσό 2 181 000 ευρώ.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

71 Πρέπει να υπομνησθεί, εισαγωγικώς, ότι το Δικαστήριο, κατά την άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως που έχει στον εν λόγω τομέα, έχει τη δυνατότητα να επιβάλλει, σωρευτικώς, χρηματική ποινή και κατ' αποκοπήν ποσό (απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδα, C-369/07, EU:C:2009:428, σκέψη 143).

72 Η αρχή της επιβολής κατ' αποκοπήν ποσού στηρίζεται ουσιαστικά στην εκτίμηση των συνεπειών τις οποίες έχει η μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων του οικείου κράτους μέλους επί των ιδιωτικών και δημοσίων συμφερόντων, ιδίως όταν η παράβαση εξακολούθησε επί μακρό χρονικό διάστημα αφότου εκδόθηκε η απόφαση που τη διαπίστωσε αρχικώς (βλ. απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-184/11, EU:C:2014:316, σκέψη 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

73 Σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, η επιβολή κατ' αποκοπήν ποσού πρέπει να αποτελεί συνάρτηση του συνόλου των κρίσιμων στοιχείων που συνδέονται τόσο με τα χαρακτηριστικά της διαπιστούμενης παραβάσεως όσο και με τη συμπεριφορά του κράτους μέλους που εμπλέκεται στη διαδικασία του άρθρου 260 ΣΛΕΕ. Συναφώς, η διάταξη αυτή παρέχει στο Δικαστήριο ευρεία εξουσία εκτιμήσεως προκειμένου να αποφασίζει αν θα επιβάλει ή όχι τέτοια κύρωση (απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας, EU:C:2012:781, σκέψη 141).

74 Στην υπό κρίση διαφορά, το σύνολο των νομικών και πραγματικών στοιχείων που στοιχειοθετούν τη διαπιστωθείσα παράβαση, ιδίως ο πολύ μεγάλος αριθμός των 1 125 ΧΑΔΑ τους οποίους αφορά η παράβαση αυτή, όπως έγινε δεκτό με την απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδα (EU:C:2005:592), εκδοθείσα τον Οκτώβριο του 2005, εκ των οποίων οι 293 εξακολουθούσαν να λειτουργούν ή/και να μην έχουν αποκατασταθεί τον Μάιο του 2014, αποτελεί ένδειξη ότι για την αποτελεσματική πρόληψη της επαναλήψεως στο μέλλον αναλόγων παραβάσεων του δικαίου της Ένωσης μπορεί να απαιτείται η λήψη μέτρου αποτρεπτικού χαρακτήρα, όπως είναι η επιβολή κατ' αποκοπήν ποσού.

75 Υπό τις συνθήκες αυτές απόκειται στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει, να καθορίσει το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού ώστε αυτό να είναι, αφενός, κατάλληλο για την περίπτωση και, αφετέρου, ανάλογο προς τη διαπραχθείσα παράβαση (απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδα, EU:C:2009:428, σκέψη 146).

76 Μεταξύ των κρίσιμων παραγόντων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο αυτό συγκαταλέγονται στοιχεία όπως η σοβαρότητα της παραβάσεως και το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η παράβαση αυτή εξακολούθησε να υφίσταται μετά την έκδοση της αποφάσεως που τη διαπίστωσε (απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, EU:C:2011:740, σκέψη 94).

77 Οι περιστάσεις που πρέπει να ληφθούν υπόψη απορρέουν ιδίως από τις παρατηρήσεις που περιλαμβάνονται στις σκέψεις 54, 57 και 58 της παρούσας αποφάσεως, σχετικά με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, καθώς και με την ικανότητα πληρωμής του κράτους μέλους αυτού.

- 78 Όσον αφορά τη σοβαρότητα της παραβάσεως, πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι ο αριθμός των ΧΑΔΑ που αποτελούν το αντικείμενο της προσαπτόμενης παραβάσεως κατά το χρονικό διάστημα που περιλαμβάνεται μεταξύ της εκδόσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδα (EU:C:2005:592), τον Οκτώβριο του 2005, και της εκδόσεως της παρούσας αποφάσεως, ήταν σαφώς μεγαλύτερος, κατά μέσο όρο, από εκείνον που λαμβάνεται υπόψη στη σκέψη 55 της παρούσας αποφάσεως στο πλαίσιο του υπολογισμού της χρηματικής ποινής, ήτοι 293 παράνομοι χώροι διαθέσεως αποβλήτων, εκ των οποίων οι 70 δεν έχουν ακόμη παύσει να λειτουργούν. Πράγματι, κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, ο αριθμός των ΧΑΔΑ μειώθηκε από 1 125, αριθμός τον οποίο δέχθηκε το Δικαστήριο τον Οκτώβριο του 2005, σε 293, εκ των οποίων οι 70 λειτουργούν ακόμη, με βάση τα αριθμητικά στοιχεία που παρέσχαν στο Δικαστήριο οι διάδικοι τον Μάιο του 2014. Έτσι, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στη σκέψη 56 της παρούσας αποφάσεως όσον αφορά το γεγονός ότι η προκαλούμενη βλάβη στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον εξαιτίας της διαπιστούμενης εν προκειμένω παραβάσεως αποτελεί συνάρτηση, σε μεγάλο βαθμό, του αριθμού των κατ' ιδίαν ΧΑΔΑ τους οποίους αφορά η παράβαση αυτή, η εν λόγω παράβαση πρέπει να λογίζεται ως σοβαρότερη όσον αφορά τον υπολογισμό του κατ' αποκοπήν ποσού σε σχέση με τον προσδιορισμό της χρηματικής ποινής.
- 79 Βάσει του συνόλου των στοιχείων αυτών, το Δικαστήριο κρίνει ότι κατά δίκαιη εκτίμηση των περιστάσεων της υπό κρίση υποθέσεως το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού το οποίο πρέπει να καταβάλει η Ελληνική Δημοκρατία πρέπει να καθοριστεί σε 10 εκατομμύρια ευρώ.
- 80 Κατά συνέπεια, η Ελληνική Δημοκρατία πρέπει να υποχρεωθεί να καταβάλει στην Επιτροπή, στον λογαριασμό «Ίδιοι πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης», κατ' αποκοπήν ποσό 10 εκατομμυρίων ευρώ.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 81 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικασθεί η Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα και ότι διαπιστώθηκε η ύπαρξη παραβάσεως, η Ελληνική Δημοκρατία πρέπει να καταδικασθεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

- 1) Η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδα (C-502/03, EU:C:2005:592), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.
- 2) Υποχρεώνει την Ελληνική Δημοκρατία να καταβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στον λογαριασμό «Ίδιοι πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης», από την ημερομηνία εκδόσεως της παρούσας αποφάσεως και μέχρι την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδα (C-502/03, EU:C:2005:592), σε περίπτωση που η διαπιστωθείσα στο σημείο 1 του διατακτικού της παρούσας αποφάσεως παράβαση εξακολουθεί να υφίσταται κατά την ημερομηνία αυτή, εξαμηνιαία χρηματική ποινή υπολογιζόμενη, όσον αφορά το πρώτο εξάμηνο μετά την έκδοση της αποφάσεως, στο τέλος του εξαμήνου αυτού, με βάση αρχικό ποσό ύψους 14 520 000 ευρώ, από το οποίο θα αφαιρείται ποσό 40 000 ευρώ ανά χώρο ανεξέλεγκτης διαθέσεως αποβλήτων τον οποίο αφορά η διαπιστωθείσα παράβαση και ο οποίος είτε έπαυσε να λειτουργεί είτε αποκαταστάθηκε από τις 13 Μαΐου 2014, καθώς και ποσό 80 000 ευρώ για εκείνους εκ των ως άνω χώρων που θα έχουν ταυτόχρονα παύσει να λειτουργούν και αποκατασταθεί από την ίδια ημερομηνία. Για όλα τα επόμενα εξάμηνα, η οφειλόμενη για κάθε εξάμηνο χρηματική ποινή θα υπολογίζεται, κατά τη λήξη αυτού, με βάση το καθοριζόμενο για το προηγούμενο εξάμηνο ποσό της χρηματικής ποινής, εφαρμοζομένων των ίδιων μειώσεων σε σχέση με αυτές που εφαρμόζονται αναλόγως της πραγματοποιούμενης κατά τη διάρκεια του εξαμήνου αυτού παύσεως της λειτουργίας και της αποκαταστάσεως των χώρων τους οποίους αφορά η διαπιστωθείσα παράβαση.

- 3) Υποχρεώνει την Ελληνική Δημοκρατία να καταβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στον λογαριασμό «Ίδιοι πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης», κατ' αποκοπήν ποσό 10 εκατομμυρίων ευρώ.
- 4) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)